

Глодан В.І.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету.
Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії права та конституціоналізму
Західноукраїнського національного університету
Колесніков А. П.*

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Цифровізація публічного управління перетворила державні реєстри на критичну інформаційну інфраструктуру, від безперебійного функціонування якої залежить реалізація прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Міністерство юстиції України є держателем та адміністратором ключових публічних електронних реєстрів — Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР), Державного реєстру актів цивільного стану громадян, реєстру речових прав на нерухоме майно та інших. Правові засади їх функціонування визначені Законом України «Про публічні електронні реєстри» від 18.11.2021 № 1907-IX [8], який визначає принципи функціонування публічних електронних реєстрів, зокрема повноти, достовірності та захищеності реєстрової інформації.

В умовах збройної агресії Російської Федерації проти України державні реєстри зазнають системних кібер атак, спрямованих на порушення їх роботи, знищення або фальсифікацію даних. Особливої важливості ця проблема набула у грудні 2024 року, коли відбулася одна з наймасштабніших атак на реєстри Мін'юсту: було тимчасово припинено роботу десятків реєстрів, призупинено надання нотаріальних та реєстраційних послуг [1]. За висновком СБУ, за атакою стояли хакерські угруповання, пов'язані з ГРУ Росії [2]. Цей інцидент тільки ще раз підкреслив критичну вразливість інформаційного простору органів юстиції та необхідність системного правового врегулювання питань захисту реєстрів у воєнний час.

Нормативно-правовою основою захисту інформаційного простору держави у кіберпросторі є Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII [6], який визначає організаційну структуру національної системи кібербезпеки та розподіл повноважень між Держспецзв'язку, СБУ, Національною поліцією та іншими суб'єктами. Відповідно до положень цього Закону визначається організаційна структура національної системи кібербезпеки та встановлюється поняття критичної інформаційної інфраструктури, до об'єктів якої відносяться й державні інформаційні ресурси та реєстри.

Воєнний стан як особливий правовий режим, введений в Україні

Указом Президента від 24.02.2022, передбачає тимчасове обмеження доступу до окремої інформації з міркувань національної безпеки. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII [7] надає органам державної влади повноваження щодо запровадження обмежень, зумовлених загрозою. Відповідно до п. 11 ч. 1 ст. 8 цього Закону військово командування разом із військовими адміністраціями має право, зокрема, забороняти передачу інформації через комп'ютерні мережі, а згідно ч. 1 ст. 20 правовий статус та особливості обмеження прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах воєнного стану визначаються Конституцією України та цим Законом, що закріплює загальні засади допустимості таких обмежень у межах правового режиму воєнного стану. [7].

Реалізуючи ці повноваження, Верховна Рада прийняла Закон № 4576-IX від 21.08.2025 (набрав чинності 18.11.2025), яким внесено зміни до Цивільного кодексу України, зокрема, доповнено його п. 22-1 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» та встановлено, що протягом воєнного стану та один рік після нього в ЄДР обмежується інформація про місцезнаходження суб'єктів ОПК (оборонно-промислового комплексу), у Державному реєстрі речових прав обмежуються дані про конкретне місцезнаходження майна юридичних осіб, а п. 4 розділу 2 того самого закону «Прикінцеві та перехідні положення» зобов'язує КМУ затвердити порядок обмеження доступу до реєстрів у частині інформації про юридичних осіб та відомостей, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони [5].

Слід також зазначити, що через відповідні введені обмеження виникає суперечність між двома конституційно важливими інтересами: захистом інформаційного простору держави та правом осіб на доступ до публічної інформації. Баланс цих інтересів досягається через певний диференційований підхід: повне обмеження поширюється лише на відомості, безпосередньо пов'язані з обороною та безпекою, тоді як загальний публічний доступ до реєстрів поступово відновлюється. Так, у листопаді 2025 року Мін'юст на підставі наказу № 3168/5 від 18.11.2025 відновив оприлюднення відомостей Єдиного державного реєстру у формі відкритих даних [4].

Питання інформаційно-правового забезпечення судової системи в умовах воєнного стану є невіддільним від загальної проблематики захисту державних реєстрів і цифрової інфраструктури. Досвід Європейського суду з прав людини свідчить про необхідність збереження інституційної спроможності судових органів навіть в умовах збройного конфлікту, що передбачає належне правове та технічне забезпечення доступу до інформаційних ресурсів [10, с. 63-64]. Поширення Legal Tech-інструментів в умовах глобальної диджиталізації відкриває нові можливості для підвищення стійкості судових інформаційних систем до кіберзагроз та забезпечення безперервності надання правових послуг в екстремальних умовах [5, с. 100]. Отже, ефективний захист

інформаційного простору органів юстиції потребує комплексного підходу, що поєднує вдосконалення правового регулювання, технічну модернізацію інфраструктури та впровадження сучасних цифрових інструментів.

Список використаних джерел:

1. Д'яконов І. Наймасштабніша кібератака на державні реєстри України: зупинено роботу систем Мін'юсту. Українська правда. 20.12.2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/12/20/7489933/>
2. Кібератака на реєстри Мін'юсту: чому це могло статися і які наслідки. DOU. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/cyberattacks-on-registries-and-vendor-locks/>
3. Колесніков А.П. Legal tech в Україні в умовах глобальної диджиталізації. *Наукові запуски. Серія: Право*. 2024. № 16. С. 98-102.
4. Мін'юст відновив доступ до Єдиного державного реєстру у формі відкритих даних. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/minyust-vidnoviv-dostup-do-edinogo-derjavnogo-reestru-u-formi-vidkritih-danih>
5. Обмежено доступ до відомостей реєстрів, пов'язаних з обороною. LexInform. URL: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/obmezhenno-dostup-do-vidomostej-reyestriv-pov-yazanyh-z-oboronoyu/>
6. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>
7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19>
8. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18.11.2021 № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20>
9. Teremetskyi V., Kovalchuk O., Kolesnikov A., Bogdanov R., Korniienko M., Dir I. Improving the Information and Legal Support of the Judicial System of Ukraine: Experience of the European Court of Human Rights. *Journal of Ecohumanism*. 2024. Vol. 3, No. 3. Pp. 61-74